

modum de af kommissionen foreslåede, som grundlovsbestemmelser vedtagne § 42 stk. 1-8.

Ex tuto indeholder kommissionsbetænkningen fra 1953 som bilag 6 professor Max Sørensens resposum fra 1952 vedrørende de problemer, der knytter sig til grundlovens § 18 (ny § 19). Afsnit V i resposummet behandler »Overførelse af konstitutionelle beføjelser til internationale organer«, det slutter med forslag til ny grundlovsbestemmelse ad modum ny § 20, dog at professoren i stedet for folkeafstemning foreslår nyvalg og genvedtagelse af den nyvalgte rigsdag.

De reale grunde, der har ført til tidsbestemmelserne i grl. § 42 stk. 4 kan utvivlsomt belyses ved tilvejebringelse af referater og forslag fra kommissionsarbejdet, det henstilles, hvorvidt sådant materiale skal søges fremskaffet. På det foreliggende grundlag må man antage, at grl. § 42 stk. 4 skal følges ved alle typer af folkeafstemninger, undtagen de, der afholdes efter grl. §§ 29 og 88 eller udenfor grundloven, som i 1986.

Jeg må forstå ministeriets skrivelse derhen, at man fortrinsvis henholder sig til *valglovens* bestemmelser, når man godkender, at der er brevstemt tidligere end muligt efter grl. § 42 stk. 4. Idet jeg må fastholde, at forfatningsbestemmelsen har absolut forrang fremfor valgloven, og at der ikke i forarbejderne til den af grundlovsændringen i 1953 affødte valglov L 171-1953 er noget, der tyder på, at man m.h.t. folkeafstemninger har ønsket at skabe mulighed for fravigelse af den samtidig ikrafttrådte grl. § 42 stk. 4, skal jeg nedenfor påvise, at et muligt grundlovsbrud ved valgloven ikke skete i 1953, men ved to senere ændringer, der forekommer at være lovgivningsfejl.

I den citerede 1953-valglov hed det i § 56 stk. 3 vedr. brevstemmer (ved almindeligt valg), at »øvrige vælgere«, dvs. bortset fra søfolk etc. og personer i udlandet, stk. 1 og 2, kan brevstemme på folkeregistrene de *sidste 3 søgnedage før valgets afholdelse*, § 56 stk. 4, lovbestemmelserne hermed i kopi som BILAG 1.

Ved jordlovsfolkeafstemningen i 1963 (se nærmere Poul Andersen i N.a.T. 1966 s. 2 ff.) blev lovene vedtaget 31. maj 1963, bekendtgø-

relser i Lovtidende og Statstidende 8. juni 1963, afstemningsdato fastsat til 25. juni 1963. Ved ministeriets cirkulære 115-1963 – BILAG 2 – bestemtes, afsnit VI, at de almindelige – § 56 stk. 3 – brevstemmeafgivere kun kunne stemme på folkeregistrene de sidste tre søgnedage før afstemningsdagen, jf. dagældende henvisning til valg-brevstemmereglerne i folkeafstemningskapitlets § 72. Såvidt det ses, blev grl. § 42 stk. 4's 12-18 dages regel derved overholdt for den altovervejende del af brevstemmeafgiverne. § 56 stk. 1 og 2 vælgerne, søfolk etc. og personer i udlandet, fik lov at stemme tidligere, men ikke tidligere end bekendtgørelsen, jf. ndf. Ved L 59-1964 ændring til valglovens § 56 stk. 4, bliver de 3 sidste søgnedage til de 7 sidste søgnedage, ændringsloven med tilhørende forslag med motiver vedlægges som BILAG 3. Og igen ved ændringslov 445-1965 til 3 uger, loven med tilhørende forslag og motiver som BILAG 4. Indenrigsminister Hans Hækkerup i Krag-ministeriet af 26. september 1964 er tydeligvis ikke opmærksom på, at ændringerne p.g.a. henvisningen i § 72 også gælder for folkeafstemninger – og hvorved en overholdelse af grl. § 42 stk. 4 nu er helt umulig. Ved den gennemgribende revision af valgloven i 1987, L 271-1987, på grundlag af den ellers udførlige bet. 1084-1986 dukker problemet ikke op. På dette lovgrundlag har ministeriet i såvel 1972 som i 1992 ladet folkeregisterstemmeafgiverne, og senest også institutions- og hjemmestemmeafgiverne stemme inden udløbet af 12-søgnedagsfristen i grl. § 42 stk. 4. I 1992 har man yderligere indkaldt brevstemmeafgiverne til at stemme, inden lovforslaget var færdigbehandlet, 12. maj 1992, aften, jf. hermed BILAG 5, bekendtgørelse af Københavns kommune af 11. maj 1992 i Politiken, 3. sektion s. 6.

Da 12 søgnedage fra bekendtgørelsen i Statstidende 14. maj 1992 er 30. maj 1992, og da 31. maj 1992 er en søndag, og da der ikke kan brevstemmes 1. juni 1992, nugældende § 56, bisætningen, og da der efter ministeriets skrivelse ikke er mulighed for periodisering eller kategori-opdeling af samtlige brevstemmer, 139.402 stk., er det klagers endelige påstand, at